

МОЖНОСТИ ЗА КОРЕЛАЦИЈА МЕЃУ ПРЕДМЕТИТЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ И МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

м-р Ленче Насев

Универзитет „Гоце Делчев“- Штип

Факултет за музичка уметност

- Основното образование во Р. Македонија се организира во три воспитно - образовни периоди:
 - од I до III,
 - од IV до VI и
 - од VII до IX одделение.
- Започнувајќи од својата шеста година детето активно се вклучува во долготраен и плански процес преку кој стекнува систематизирани знаења од разни области вклучувајќи ја и музиката.
- Музичкото образование како задолжителен предмет е застапен во сите одделенија од I до IX одделение. Со воведувањето на Концепцијата на деветгодишно образование (2007.) предвидено е овој предмет да се изучува:
 - од I до V одделение со два часа неделно (72 годишно),
 - од VI до IX одделение со еден час неделно (36 годишно).

- Наставата по музичко образование во Р. Македонија се изведува според утврден наставен план и програма. Во првите три одделенија од општото основно образование таа се одвива во наставните подрачја:

1. Пеење,
2. Музика и движење,
3. Слушање музика,
4. Свирење на детски музички инструменти,
5. Основи на музичката писменост и
6. Основи на детското музичко изразување и творење.

- Главна цел на предметот за овој развоен период е ученикот да се воведе во спознавањето на музичките активности со помош на кои ќе се поттикне да пее, свира, игра, слуша музика, ќе стекне самодоверба и ќе ја доживее убавината на музиката.

- Музиката како медиум и форма на комуникација го поттикнува интелектуалниот, афективниот, психомоторниот, естетскиот и социјалниот развој на ученикот.
- Таа влијае врз концентрацијата, внатрешната мотивација, вниманието, менталните вештини и визуелните претстави.
- При усвојувањето на нови знаења во наставните програми предвидена е корелација на музиката со различни предметни подрачја со цел учениците да се мотивираат за учење и работа, да се овозможи трансфер на знаења со помош на кој лесно, ефикасно и економично ќе се усвојат наставните содржини и ќе се развијат мисловните операции анализа и синтеза.

- Корелацијата меѓу предметите музичко образование и македонски јазик претставува значајна методска постапка.
- Преку бројалките, говорните игри, пеењето на песни и слушањето музика се усвојуваат елементарните знаења од основите на музичката писменост, се развива чувството за различни ритмички траења и тонови по висина, се развиваат јазичните вештини слушање, читање, пишување и говорење.

Бројалки и говорни игри

- Вокалната музика е поврзана со јасното и разбирливо изговарање на текстот кое е условено од правилното пеење и изговор на зборовите, односно пејачката и говорната интонација.
- За раздвижување на артикулациониот апарат и за правилен изговор на зборовите придонесуваат бројалките и говорните игри. Тие завземаат значајно место во наставата по музичко образование. Со нивна помош се развиваат ритмичките и мелодиските способности, правилната дикција и поделба на слоговите.
- Во македонскиот јазик поделбата на слогови е значајна посебно за писмената активност кога зборот треба да се прекине на крај од редот и да се пренесе во нов.

- Бројалките вообичаено се кратки песни кои се засновани на ритмичко набројување на зборови. Тие според музичката компонента можат да бидат:
 - говорени - учениците го усвојуваат ритмот и
 - пеани - се поставува првичниот мелодиски опсег од два до четири тона.
- Според содржината на текстот можат да бидат:
 - со смисол,
 - без смисол и
 - со делумен смисол.

- Пример на текст од бројалка со смисол *Петре плете*, Народна бројалка

Петре плете плет,
Петревица меси леб,
-потпри, Петре, плето,
ел' да јајме лебо.

- Пример на текст од бројалка без смисол *Ен, тен, тини*, Народна бројалка

Ен, тен, тини,
сава рака тини,
сава рака тика така
бија баја буф!

- Пример на текст од бројалка со делумен смисол *Кој ќе мижи?*, Народна бројалка

Дири, дири, в недела
баба јајца редела
на три квачки седела,
едно, две, три,
ќе ни мижиш ти!

- Развивањето на ритмичките способности, правилниот изговор и поделбата на слогови може да се оствари и преку осмислување на едноставни говорни игри. Преку ритмично изговарање на одредени однапред осмислени двосложни, трисложни или повеќесложни зборови наставникот ќе ги оствари целите и во двата предмети музичко и македонски.

➤ двосложни зборови:

зи-ма, про-лет, ле-то, е-сен,

➤ трисложни зборови :

На-та-ша, Ми-ле-на, Тра-јан-ка, Сла-ви-ца.

Пеење на песни и слушање музика

- Песната претставува најдостапна форма за музицирање и изразување преку која се остваруваат повеќе задачи.
- Покрај развивањето на музичките способности, пеењето на песни и слушањето музика се идеални и за развивање на јазичните вештини слушање, говор, пишување, но и за усвојување на граматиката и лексиката.
- Корелацијата меѓу музиката и македонскиот јазик создава хармонична атмосфера која ги поттикнува и мотивира учениците кон усвојување на нови знаења.

- Во рамките на наставниот процес по музичко образование во кој се обработува песна како средство за поврзување со македонскиот јазик можеме да воочиме три фази:
 - активност пред усвојување на песната,
 - активност во текот на обработката на песната и
 - активност по усвоената песна.
- При слушањето на музика учениците треба да разграничат два битни фактори:
 - каква е содржината на музиката и
 - со какви изразни средства е создадена таа содржина.

- Слушањето на вокална и вокално-инструментална музика наставникот може да го искористи на оригинален начин преку кој ќе се овозможи корелација со македонскиот јазик.
- Учениците да ги издвојат клучните зборови од текстот на песната;
- Учениците да ги издвојат сите зборови кои се римуваат;
- На учениците им се делат наставни ливчиња со испишаниот текст во кој недостасуваат одредени зборови со помош на кои се гради граматичката структура на реченицата.
- Испишаните стихови на песната се даваат со погрешен редослед. Учениците треба да ги подредат правилно.
- Во рамките на текстот се вметнуваат погрешни зборови кои учениците треба да ги исправат.

Заклучок

- На тој начин преку слушање и учење на песните учениците ќе ги усвојат фонолошките правила, граматичките структури, ќе го збогатат речникот и ќе поттикнат дискусија која покасно може да биде искористена како активност за пишување на состав.
- Преку бројалките, говорните игри, пеењето песни и слушањето музика кај учениците се создава систем на знаења во кој изразните елементи од двата предмета овозможуваат мисловни активности со помош на кои активно се преработуваат информациите, се бараат врски меѓу нив и на тој начин се стекнуваат неопходните знаења.